

Харицький Д.В., студ. гр. БПМ-20
Науковий керівник канд. філос. наук,
доц. Множинська Р.В.
Київський національний університет
технологій та дизайну

ФІЛОСОФІЯ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЗНАНЬ

Серед усіх таємниць психології найбільшою лишається таємниця свідомості. Ми сприймаємо світ і себе з безпосередньою очевидністю. І сам по собі факт наявності її настільки очевидний, що всі уявляють свідомість, але тільки до моменту, коли їх попросять сформулювати, що ж це таке. Пояснення – це знаходження способу міркування, за якого незрозуміле стає зрозумілим. Однак будь-яке пояснення свідомості буде більш незрозуміле, аніж її очевидне існування, адже виникнення свідомості не може бути результатом процесів цієї самої свідомості, а тому природа її не може бути подана з тією самою, очевидністю, яка присутня в поясненні її явищ. Існують принципово різні шляхи пізнання: містичний, що претендує на очевидність і заснований на власних відчуттях; логічний, який орієнтований на формальну вірність, відсутність протиріччя і тавтологічні перетворення; природничий, який намагається відшукати істину, спираючись на відповідність досліду логіки; практичний, ефективність якого визначається за результатами його практичного застосування; шлях гуманітарної науки, що претендує на осмислення всього пізнаного і опирається на традицію та ідеали. Звідки приходять знання і як воно представлене в свідомості? Це вічне питання має важливе значення для когнітивної психології [1, с.27]. Були запропоновані дві відповіді: емпірики стверджують, що знання виникає з досвіду; нативісти ж стверджують, що є деякі початкові категорії, які впорядковують сенсорний досвід. З наукової точки зору жодна з цих позицій не може бути остаточно доведена, тому суперечка триває і не дає чіткої відповіді. Вирішення цих дебатів обумовлене нашим визначенням знання як «зберігання і організації інформації в пам'яті», що відповідає позиціям обох сторін суперечки.

Глибокий інтерес до знання ми можемо виявити у найдавніших наукових працях. Перші теорії стосувалися ролі думки і пам'яті. Аналізуючи давньоєгипетські ієрогліфічні тексти, можна зробити висновок про те, що, на думку їхніх авторів, знання локалізовано в серці. Це уявлення розділяв і давньогрецький філософ Аристотель, на відміну від Платона, який вважав, що знання знаходиться в мозку [2, с.10].

Філософи та теологи епохи Відродження в загальному сходилися на думці, що знання знаходяться в головному мозку, причому деякі навіть запропонували схему їх будови і розташування.

У XVIII столітті, коли філософська психологія зайняла місце, призначене науковій психології, британські емпірики Берклі, Юм, а

пізніше Джеймс Мілль і його син Джон Стюарт Мілль припустили, що є три типи внутрішніх репрезентацій: 1) безпосередні сенсорні події 2) бліді копії перцепт - те, що зберігається в пам'яті 3) перетворення цих блідих копій, тобто асоціативне мислення. Подібне уявлення про внутрішню репрезентацію і перетворення припускає, що внутрішні репрезентації формуються за певними правилами, а формування та перетворення потребують часу і зусиль - положення, що лежать в основі сучасної когнітивної психології.

У ХІХ столітті психологи спробували вирватися з рамок філософії та сформуванню окрему дисципліну, засновану на емпіричних даних, а не на спекулятивних міркуваннях. Помітну роль у цій справі зіграли перші психологи: Фехнер, Brentano, Гельмгольц, Вундт, Мюллер, Еббінгауз та інші. До другої половини ХІХ століття теорії, що пояснюють репрезентацію знань, чітко розділилися на дві групи: представники першої групи наполягали на важливості структури уявних репрезентацій, а представники іншої групи наполягали на особливій важливості процесів. Представник другої групи, Brentano, вважав, що справжній предмет психології - це дослідження когнітивних дій: порівняння, судження й відчуття. Протилежна сторона займалася безліччю тих самих питань, що обговорювали за дві тисячі років до цього Платон і Арістотель. Однак на відміну від попередніх, суто філософських, міркувань обидва види теорій тепер підлягали експериментальній перевірці [3, с.150].

Література

1. Мороз О.Я. Исторические судьбы Homo sapiens в контексте развития искусственного интеллекта, эволюции сингулярных технологий. Наука и образование: современные трансформации: Монография. К., ПАРАПАН. 2008. С.274 .
2. Нариньяни А.С. Между эволюцией и сверхвысокими технологиями: новый человек ближайшего будущего. Вопросы философии. 2008. № 4. С. 3-17
3. Петрунин Ю.Ю. Искусственный интеллект. Новая философская энциклопедия. М., 2001. Т. 4. С. 159-160.
4. Швирков О.І. Проблема штучного інтелекту і людиновимірність штучних інтелектуальних систем: дис. кандидата філос. наук: 09.00.09. 2006. С.174.